

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

“Βασικές Αρχές Βιοηθικής”

Μαρία Δάγλα

Μαία, MSc in Bioethics, MPH, PhD

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Τμήμα Μαιευτικής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Πρόεδρος ΑμΚΕ ‘Φαιναρέτη’

BIOETHICS

Ηθική - Δεοντολογία

- ❑ **Ηθική:** παραπέμπει σε ένα σύνολο θεμελιωδών αρχών, που διέπουν το αξιακό σύστημα των ατόμων ή μιας ομάδας και καθοδηγούν σε συγκεκριμένες δράσεις για την επίτευξη ενός σκοπού.
- ❑ Στην ουσία είναι κανόνες και κώδικες που υιοθετούνται από άτομα με τα ίδια γνωστικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Πρόκειται για ένα συνονθύλευμα κριτηρίων που αξιολογεί τις ανθρώπινες συμπεριφορές, στάσεις, αντιλήψεις και αξίες.
- ❑ **Δεοντολογία:** αφορά παρόμοιους κώδικες, κανόνες και αρχές με τη διαφορά ότι σχετίζεται περισσότερο με την αξιολόγηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε συγκεκριμένα πολιτικά, πολιτισμικά, διαπροσωπικά πλαίσια (Kassirer 2001). Πραγματεύεται δράσεις και συμπεριφορές για συγκεκριμένα επαγγέλματα ή πρακτικές της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Συνδέεται άρρηκτα με την ηθική.
- ❑ Ηθική και δεοντολογία διαπλέκονται και καταδεικνύουν ένα σύνολο από στάσεις και συμπεριφορές που καλείται να υιοθετήσει το άτομο κατά τη διάρκεια μιας δράσης, όπως σε μια ερευνητική διαδικασία. Έχουν μη δεσμευτικό νομικά χαρακτήρα.

Ιατρική Ηθική (Medical Ethics)
Βιο-Ιατρική Ηθική (Biomedical Ethics)
Βιοηθική (Bioethics)

- ❑ **Ιατρική Ηθική:** Εστιάζει στο πεδίο της ιατρικής και ιατρικής φροντίδας και περιλαμβάνει τα πεδία:
    - ❑ **A) Κλινική Ιατρική Ηθική (Clinical Medical Ethics):** θέματα π.χ. συναίνεση ασθενούς, σχέση ιατρού-ασθενούς, κ.α.
    - ❑ **B) Ιδρυματική Ιατρική Ηθική (Institutional Medical Ethics):** π.χ. πολιτική υγείας ενός ιδρύματος, κατανομή πόρων, κ.α.
    - ❑ **Γ) Ηθική της παροχής υγείας (Health Care Ethics):** π.χ. ασφάλιση στην υγεία (Γαλανάκης 2004).
  - ❑ **Βιο-Ιατρική Ηθική:** ευρύτερη έννοια που εκτός της ιατρικής ασχολείται και με την πρόοδο και τις εφαρμογές της Βιολογίας.
  - ❑ **Βιοηθική:** Ευρύτερος όρος που περιλαμβάνει τις εφαρμογές της ιατρικής, βιολογίας και τεχνολογίας στη ζωή.
- «Βιοηθική είναι η κριτική εξέταση των ηθικών διαστάσεων των λήψεων αποφάσεων σε θέματα που συνδέονται με την υγεία και τις βιολογικές επιστήμες» (Gorovitz 1977).

Βιοηθική (I)

- Η βιοηθική είναι η μετεξέλιξη της ιατρικής ηθικής και έχει αναδειχθεί σε **κανονιστικό ηθικοπρακτικό προβληματισμό** (Δραγώνα-Μονάχου 2013).
- Η βιοηθική εντάσσεται κυρίως στο πεδίο της ηθικής φιλοσοφίας (Δραγώνα-Μονάχου 2013).
- Θέτει προβληματισμούς για τη λήψη αποφάσεων σε ηθικά διλήμματα με γνώμονα **το δέον και το καλό-** ή έστω το μικρότερο κακό- για τον άνθρωπο (Δραγώνα-Μονάχου 2013).
- Είναι «κανονιστική διερεύνηση των ηθικών ζητημάτων που απορρέουν από τις σύγχρονες βιοϊατρικές καινοτομίες και τις εφαρμογές τους» (Τσινόρεμα 2006).
- Αφορά αποφάσεις που παίρνει κάποιος για λογαριασμό άλλων, συμμετέχοντας σε συλλογικές αποφάσεις από ομάδες ειδικών, όπως είναι οι «επιτροπές βιοηθικής» (Δραγώνα-Μονάχου 2013).

Βιοηθική (II)

- «Φιλοσοφική μελέτη και προσπάθεια επίλυσης των ηθικών διλημμάτων που προκύπτουν από την πρόοδο στη βιολογία και την ιατρική».
- «Φιλοσοφική παρέμβαση στα μέσα και τους σκοπούς των επιστημών της ζωής και στις εφαρμογές της βιοτεχνολογίας»
- «Διεπιστημονικός και πολυεπιστημονικός κλάδος λήψης ηθικών αποφάσεων σε ηθικά διλήμματα που εγείρονται από τη ραγδαία ανάπτυξη της γενετικής και από τις επιπτώσεις της στο ανθρώπινο είδος».
- «Σύνολο αρχών για την διευθέτηση ηθικών διλημμάτων».
(Δραγώνα-Μονάχου 2013).
- «Μελέτη των ηθικών προβλημάτων που προκύπτουν **από την ανθρώπινη παρέμβαση στην ανθρώπινη ζωή**» (Σαρειδάκης 2008).

Βιοηθική (III)

- Οι ρίζες της Ιατρικής Ηθικής ανιχνεύονται από τον Ιπποκράτη (460-370 π.Χ) έως τον Γαληνό (129-216? μ.Χ).
- «Σχετικά με τις ασθένειες δυο πράγματα πρέπει να κάνει ο γιατρός: να παρέχει ωφέλεια ή τουλάχιστον να μην προκαλεί βλάβη» (Επιδημιών το πρώτον, 5).
- «Ωφελείν ή μη βλάπτειν» ('primum non nocere', 'to help and not to harm'): το ορόσημο της ιατρικής ηθικής.
- Αν και πολλά ζητήματα που επεξεργάζεται η βιοηθική έχουν ιστορία αιώνων, η βιοηθική ως διακριτό επιστημονικό πεδίο είναι δημιούργημα του δεύτερου μισού του 20^{ου} αιώνα.

(Γαλανάκης 2004)

- Η ανάγκη για τη λήψη βιοηθικών αποφάσεων προήλθε: εξαιτίας της προόδου των επιστημών της ζωής (από το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα), του Β' Παγκόσμιου πολέμου (καταχρήσεις στην ιατρική έρευνα για την αντιμετώπιση των τραυμάτων και των λοιμώξεων) και εξαιτίας της αμφισβήτησης πολλών παραδοσιακών θεσμών και αξιών μετά την δεκαετία του 1960:
  - ανακάλυψη νέων φαρμάκων, αντιβιοτικών, π.χ. σουλφοναμίδες και πενικιλίνη, αντιυπερτασικών, αντιψυχωτικών, κ.α.
  - χειρουργική στην καρδιά και τον εγκέφαλο,
  - επινόηση μηχανημάτων ανάνηψης, αιμοδιάλυσης, βηματοδοτών, κ.α.

Βιολογικές και κοινωνικές «παρενέργειες»: παράταση της ζωής που συμβαδίζει με παράταση επώδυνων και ανέλπιδων καταστάσεων, πιεστική αναζήτηση απαντήσεων που απειλεί να κάνει τους ασθενείς πειραματόζωα, ενώ αναβιώνονται φόβοι ευγονικής.

(Γαλανάκης 2013)

Προσέγγιση βιοηθικών ζητημάτων με βάσει τις αρχές – Κανονιστική ηθική (principle-based approach)

- ✓ Οφείλει να **δέχεται**, κατ' ελάχιστο, την ύπαρξη ορισμένων κανονιστικών προτύπων ή κατευθυντήριων οδηγιών δράσης ως στοιχειώδες υπόβαθρο της ηθικής αιτιολόγησης.
  - Τόσο οι αρχές όσο και οι κανόνες αποτελούν «γενικές οδηγίες δράσης, που επιτρέπουν τη διάκριση του **εάν ένα είδος δράσης απαγορεύεται, απαιτείται ή επιτρέπεται** σε συγκεκριμένες καταστάσεις» (Solomon, 1978).
  - Το βιοηθικό δίλημμα προσεγγίζεται είτε **δεοντολογικά** (με βάση επιτακτικούς ή απαγορευτικούς κανόνες) - η προσέγγιση του απόλυτου κανόνα (Kant), είτε **συνεπειοκρατικά** (με γνώμονα την ωφέλεια των περισσοτέρων μελών μια κοινωνίας, «το μεγαλύτερο καλό για το μεγαλύτερο αριθμό ατόμων») – η ωφελιμιστική προσέγγιση (Mill).

Προσεγγίσεις ηθικών θεμάτων

- Κατά τους αμερικανούς φιλοσόφους Beauchamp και Childress υπάρχουν τέσσερις *prima facie* αρχές, που διέπουν τη βιοϊατρική ηθική:
  - α) η αρχή του σεβασμού της αυτονομίας, (έχει δεσπόζουσα θέση)
  - β) η αρχή της αγαθοεργίας ή της ωφέλειας ή της ευεργεσίας,
  - γ) η αρχή του μη βλάπτειν και
  - δ) η αρχή της δικαιοσύνης (κοινωνική δικαιοσύνη) (Beauchamp and Childress, 2001).
- Η έκφραση *prima facie*, σημαίνει ότι κάθε ηθική αρχή είναι δεσμευτική, εκτός εάν έρχεται σε αντιπαράθεση με άλλη ηθική αρχή, οπότε είναι αναγκαία η επιλογή μεταξύ αυτών (Gillon, 1994).
- Από αυτές τις αρχές απορρέουν δευτερεύουσες αρχές που διέπουν την ιατρική ηθική, όπως:
  - α) της εμπιστευτικότητας, β) της υποχρέωσης για παροχή αλήθειας στον ασθενή (tell the truth), β\γ) της προστασίας της ιδιωτικότητας (protect the privacy), δ) της τήρησης του ιατρικού απορρήτου (confidentiality) και ε) διάφοροι άλλοι κανόνες, όπως η ενήμερη συναίνεση (informed consent).

Αρχή του σεβασμού της αυτονομίας του προσώπου (principle of respect for autonomy) (I)

- Σύμφωνα με αυτήν, κάθε λογικό υποκείμενο μπορεί να ενημερώνεται και να πράττει ελεύθερα και ανεπηρέαστα, λαμβάνοντας τις απαραίτητες αποφάσεις για τον εαυτό του.
  - Η αυτονομία μπορεί να οριστεί ως η *δυνατότητα ενός ανθρώπου να σκέπτεται, να αποφασίζει και να πράττει με τρόπο, ώστε η σκέψη και η πράξη του να είναι ελεύθερες, ανεξάρτητες, χωρίς δεσμεύσεις ή εμπόδια* (Gillon, 1985).
-

Αρχή του σεβασμού της αυτονομίας του προσώπου (principle of respect for autonomy) (II)

- Στην ιατρική φροντίδα: ο σεβασμός στην αυτονομία του ασθενούς επιτρέπει την ελεύθερη και χωρίς καταναγκασμό λήψη αποφάσεων για την υγεία του, μετά από κατάλληλη ενημέρωση.
- Η θεμελιώδης αρχή της αυτονομίας στην περίπτωση αυτή σημαίνει: την αναγνώριση του ασθενούς ως προσώπου, που έχει πρόσβαση στα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην ενημέρωση, το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, το δικαίωμα στη λήψη φροντίδας και θεραπείας.

Αρχή του σεβασμού της αυτονομίας του προσώπου (principle of respect for autonomy) (III)

- Η έννοια της **αυτονομίας** συνδέεται στενά με το **σεβασμό του προσώπου**, την **ενήμερη συναίνεση** και τα **θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα** (O'Neill, 2002).
- Δίνεται στον άνθρωπο η δυνατότητα να σκέπτεται για τον εαυτό του, να λαμβάνει αποφάσεις για τη ζωή του και γενικά να κατευθύνει την πορεία της ζωής του με βάση τις επιθυμίες του. Είναι η δυνατότητα **έκφρασης της ελεύθερης θέλησης**.
- Ενήμερη συναίνεση: είναι η διαδικασία εκείνη, κατά την οποία ένας **πλήρως ενημερωμένος ασθενής** μπορεί να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων, που αφορούν στη φροντίδα της υγείας του και στη συνέχιση της πορείας της ζωής του.
- Η ενήμερη συναίνεση πηγάζει από το νομικό και ηθικό δίκαιο, σύμφωνα με το οποίο ο ασθενής έχει το δικαίωμα να κατευθύνει οτιδήποτε συμβαίνει στο σώμα του και από το ηθικό καθήκον του ιατρού να βοηθήσει τον ασθενή να πάρει μέρος στη φροντίδα της υγείας του (Edwards, 1998).

Ενήμερη/συνειδητή συγκατάθεση

- Έχει δυο σκέλη: την **πληροφόρηση** και τη **συγκατάθεση**
- Πρέπει να δοθεί πριν την πράξη

Ανίκανοι προς συγκατάθεση

(ειδικές περιπτώσεις) (Γκαράνη-Παπαδάτου 2007-2008)

- Όταν το άτομο είναι ανίκανο η συγκατάθεση δίδεται από κάποιο τρίτο άτομο, το οποίο είναι σύμφωνα με το νόμο, υπεύθυνο για τη λήψη αποφάσεων σχετικών με τα συμφέροντα του ανίκανου ατόμου.
- Ανίκανα θεωρούνται: τα παιδιά, τα διανοητικώς ανάπηρα άτομα και τα άτομα υπό δικαστική συμπαράσταση.
- Συγκατάθεση για λογαριασμό άλλου δίδεται και όταν το άτομο που χρήζει ιατρικής βοήθειας δεν έχει τη φυσική ικανότητα να συγκατατεθεί σε μια ιατρική πράξη.
- Σε αυτές τις περιπτώσεις λαμβάνεται υπ' όψιν η εικαζόμενη θέληση του ατόμου.

Αρχή του σεβασμού της αυτονομίας του προσώπου (principle of respect for autonomy) (IV)

- Η απόλυτη αυτονομία είναι «ουτοπία». Ποιος είναι απόλυτα ανεπηρέαστος από εξωτερικές επιρροές (περιβαλλοντικές, κοινωνικές, πολιτισμικές) ή εσωτερικές επιρροές (παρορμήσεις, καταναγκασμούς);
  - Από ποιο σημείο οι επιρροές που καθημερινά δεχόμαστε ανάγονται σε καταναγκασμό και άρα η ικανότητά του να εκφράζει αυτόνομη βούληση ακυρώνεται;
- Βέβαια, κάποιες αποφάσεις πρέπει να θεωρούνται αυτοδύναμες.
- Η αυτονομία βρίσκεται κάπου στο ενδιάμεσο, μεταξύ απόλυτης αυτονομίας και έλλειψη αυτονομίας.
- Φάσεις της ανθρώπινης ζωής που γίνεται εμφανής ο σχεσιακός χαρακτήρας της αυτονομίας είναι η **εφηβεία** και η **περίοδος πριν το τέλος της ζωής**, τότε που το άτομο είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο σε επιρροές από άτομα του περιβάλλοντός του.
- «Από κοινού λήψη απόφασης»: να λαμβάνεται υπόψη ο ρόλος των ατόμων που σχετίζονται με τον ασθενή.
- Λήψη απόφασης με βάση το **«βέλτιστο συμφέρον» (best interest)** του ατόμου.
(Βούλτσος & Ψαρούλης 2021)

Αρχή της παροχής ωφέλειας/αγαθοεργίας/ευεργεσίας (principle of beneficence) (I)

- Κάθε άνθρωπος έχει **ηθική υποχρέωση** να παρέχει τη βοήθειά του στον πλησίον του με σκοπό την επίτευξη των σημαντικών και νόμιμων συμφερόντων του (Beauchamp and Childress, 2001), χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δική του ασφάλεια και ζωή.
- Υποχρέωση για προστασία και υποστήριξη των δικαιωμάτων των άλλων και παροχή βοήθειας για τη σωτηρία ανθρώπων που βρίσκονται σε κίνδυνο.
- Το **ηθικό καθήκον του ιατρού** να προσφέρει τη βοήθειά του με σκοπό το όφελος του ασθενούς και την πρόληψη ή αποφυγή της βλάβης της υγείας του ή και της ζωής του.
- Βρίσκει εφαρμογή τόσο σε ατομικό επίπεδο με την προσφορά βοήθειας σε κάθε πάσχοντα άνθρωπο, όσο και σε επίπεδο γενικού πληθυσμού με τη λήψη ενεργειών προς αποφυγή της εξάπλωσης των διαφόρων νοσημάτων.
- Υπάρχει και **η μορφή της αγαθοεργίας από υπερβάλλοντα ζήλο** που έδωσε τη δυνατότητα ανάπτυξης του **ιατρικού πατερναλισμού** (medical paternalism).
- **Πατερναλισμός** είναι η παρέμβαση ενός ατόμου στη **θέληση** και τις **επιθυμίες** ενός άλλου με σκοπό την επίτευξη του καλού αυτού του ατόμου (Childress, 1979).

Αρχή της παροχής ωφέλειας/αγαθοεργίας/ευεργεσίας (principle of beneficence) (II)

- ▶ Όμως, η παροχή βοήθειας σε έναν άνθρωπο μπορεί να προκαλεί βλάβη είτε στον ίδιο είτε σε κάποιον άλλο, όπως συμβαίνει, για παράδειγμα στη λήψη ενός οργάνου από ένα δωρητή με σκοπό τη μεταμόσχευση.
- ▶ Σε αυτή και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, **η αρχή της αγαθοεργίας έρχεται σε αντίθεση με την αρχή του μη βλάπτειν**, καθώς γίνεται φανερό ότι η εφαρμογή μιας δράσης μπορεί να επιφέρει διπλό αποτέλεσμα (double effect).
- ▶ Ως εκ τούτου, **το καθήκον της αγαθοεργίας έχει όρια**, που προστατεύουν από άδικη, ανώφελη και ανεπανόρθωτη βλάβη.
- ▶ Συγκεκριμένα: (α) αυτός που δέχεται τη βοήθεια πρέπει να βρίσκεται σε σημαντικό κίνδυνο, (β) η παρεχόμενη βοήθεια πρέπει να σχετίζεται άμεσα με τον κίνδυνο αυτό, (γ) η παρεχόμενη βοήθεια μπορεί πραγματικά να αποτρέψει τον κίνδυνο και (δ) το όφελος που λαμβάνει ο δέκτης πρέπει να είναι σημαντικά μεγαλύτερο της βλάβης του δότη και να μη συνεπάγεται σημαντικό κίνδυνο γι' αυτόν (Γαλανάκης, 2005).

Αρχή της παροχής ωφέλειας/αγαθοεργίας/ευεργεσίας (principle of beneficence) (III)

- Σέβεται ιδιαίτερα την αρχή της αλληλεγγύης.
- Η αρχή της ωφέλειας είναι **πιο ισχυρή και απαιτητική όσο πιο ευπαθή είναι τα μέλη μιας κοινωνίας**.
- Είναι κομβικής σημασίας η κατανόηση της έννοιας της υγείας/ευδαιμονίας (well-being) και του «καλύτερου συμφέροντος».
- «Υγιής είναι μόνον όποιος έχει την ικανότητα να επιτύχει τους ζωτικούς του στόχους, δηλαδή ένα σύνολο στόχων που είναι αναγκαίοι και επαρκείς για την εξασφάλιση της ελάχιστης ευτυχίας του» (Nordenfelt 2001).
- Λήψη απόφασης με βάση το **«βέλτιστο συμφέρον» (best interest)** του ατόμου.
- Σε κάποιες περιπτώσεις δεν είναι εύκολος ο καθορισμός της ωφέλειας: πρέπει να λαμβάνεται υπόψη: α) η διατήρηση των θεμελιωδών φυσιολογικών λειτουργιών του ανθρώπου (αντικειμενικό) και β) η ικανοποίηση των επιθυμιών του που ανταποκρίνονται στις κύριες και σταθερές αξίες του (υποκειμενικό) (Bester 2020).
- **Ποιο είναι το καλύτερο συμφέρον για ένα νεογνό που γεννιέται στα όρια της βιωσιμότητας;**

Διάκριση των κλινικών παρεμβάσεων σε υποχρεωτικές, προαιρετικές, πειραματικές και παράλογες (Tyson & Stoll 2003)

ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

βλάβη > όφελος

αβεβαιότητα

βλάβη < όφελος

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

παράλογη

πειραματική

προαιρετική

υποχρεωτική

ΕΞΟΥΣΙΑ ΓΟΝΕΩΝ

Γκρίζα Ζώνη

Λογικοί άνθρωποι μπορεί να έχουν διαφορετική άποψη

Αρχή του μη βλάπτειν – Ισχυρή Αρχή (principle of nonmaleficence)

- Συνίσταται στην **υποχρέωση της αποφυγής της εκούσιας πρόκλησης βλάβης**, είτε στο πλαίσιο ιατρικής παρέμβασης, είτε με τη μορφή παράλειψης του ιατρού.
- Η βλάβη μπορεί να είναι σωματική ή νοητική.
- Ο ιατρός θα πρέπει να προσφέρει βοήθεια στον ασθενή, προσπαθώντας ταυτόχρονα να μην προσθέτει τα λάθη του, δηλαδή τις ιατρογενείς βλάβες, στο «κακό» της νόσου (Λασκαράτος, 2003).
- Υπενθυμίζει στον επαγγελματία υγείας την ανάγκη αξιολόγησης του κινδύνου και εκτίμησης της σχέσης του κινδύνου έναντι του οφέλους.
- Η παροχή ιατρικής φροντίδας σύμφωνα με ορισμένα πρότυπα, όπως οι **κατευθυντήριες οδηγίες**, αποτρέπει ή μειώνει την πιθανότητα πρόκλησης βλάβης στον ασθενή.
- Παραδείγματα: η αποφυγή πρόκλησης θανάτωσης (do not kill) και η αποφυγή πρόκλησης πόνου σε άλλους (Beauchamp and Childress, 2001).
- Η αρχή του μη βλάπτειν σχετίζεται με ζητήματα, που αφορούν την άμβλωση και την ευθανασία.

Αρχή της δικαιοσύνης (principle of justice) (I)

- Αφορά κυρίως στην κατανομή των αγαθών και των υπηρεσιών.
- Για τον ωφελιμισμό: το κριτήριο της δικαιοσύνης συνίσταται στην επίτευξη του μεγαλύτερου αγαθού για το μεγαλύτερο αριθμό ατόμων.
- Έτσι, μια πράξη **είναι δίκαιη**, αν και μόνο αν μεγιστοποιεί τη συνολική ευημερία στην κοινωνία.
- Εκτός από το δικαίωμα στην υγεία, γίνεται λόγος για τα ελάχιστα δικαιώματα που σχετίζονται με την υγεία ή το δικαίωμα στη βασική ιατρική φροντίδα, π.χ. στην εφαρμογή των εμβολιασμών, στη θεραπεία των διαφόρων νοσημάτων, στην παροχή γηριατρικής φροντίδας κ.ά.
- **Δικαιώματα** αναγνωρίζονται και σε ειδικές καταστάσεις που σχετίζονται με την υγεία: όπως η μητρότητα, η παιδική ηλικία, η τρίτη ηλικία, η ύπαρξη ψυχικών νοσημάτων, η συμμετοχή στις κλινικές δοκιμές και την ιατρική έρευνα, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα άτομα με παθήσεις που απαιτούν αιμοκάθαρση ή μεταμόσχευση, οι ασθενείς που νοσηλεύονται σε μονάδες εντατικής νοσηλείας.
- Ωστόσο, το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα στην παροχή υπηρεσιών υγείας είναι η διανομή και χρήση των πόρων, που διατίθενται για την υγεία.

Αρχή της δικαιοσύνης (principle of justice) (II)

- Βασική συνιστώσα της είναι η κοινωνική δικαιοσύνη.
- Δεν είναι εύκολο να καθοριστεί σε κάθε περίπτωση ποια λύση εξυπηρετεί καλύτερα την αρχή της δικαιοσύνης.
- **Να ευνοείται πρώτα εκείνος που προσέρχεται στο νοσοκομείο πρώτος ή εκείνος που έχει τη μεγαλύτερη ανάγκη;**
- Ζητήματα διανεμητικής δικαιοσύνης εγείρονται στην περίπτωση **διάθεσης πόρων**, όπως, αριθμός κρεβατιών, εμβολίων, μοσχεύματα, ανισότητες πρόσβασης στην υγεία, κ.α.
- Οι πολίτες πρέπει να έχουν **ίσες ευκαιρίες πρόσβασης** σε καθοριστικούς παράγοντες **υγείας** και σε **«πρωταρχικά αγαθά»**.
- Οι **ανισότητες στην υγεία** και η **διακριτική μεταχείριση** αποτελούν σημαντική παραβίαση της βιοηθικής αρχής της δικαιοσύνης.
- Διακριτική μεταχείριση με βάση: ηλικία, φύλο, φυλή, σεξουαλικό προσδιορισμό, θρησκεία, πολιτικές πεποιθήσεις, αναπηρία, κ.α.
- Καμιά αναπηρία, ελαφριά ή βαριά, δεν δείχνει χαμηλή ηθική αξία για έναν άνθρωπο.

(Βούλτσος & Ψαρούλης 2021)

Σας ευχαριστώ πολύ!